

СЛАВНИЙ ЮВІЛЕЙ ЗАКАРПАТСЬКОГО ЕТНОЛОГА

Ганна СКРИПНИК

Українська народознавча спільнота у цьому році відзначає 60-річний ювілей відомого вченого і громадського діяча — Павла Федаки.

На порозі юності ювіляра прагнення пізнати тернистий історичний шлях свого народу, зрозуміти, що є суттю і метою нації, привело талановитого, різносторонньо обдарованого, в тому числі і щодо музики, юнака до Ужгородського університету. По закінченню університету Павло Михайлович обирає долю науковця-етнолога, музейного працівника Закарпатського краєзнавчого музею.

Його самовідданій праці на ниві закарпатського музейництва чимало завдячує своїм створенням 1970 року Музей народної архітектури просто неба в Ужгороді. Працюючи заступником директора з наукової роботи у новоствореному осередку, Павло Михайлович вміло поєднує науково-організаційну, експедиційно-пошукову та, власне, народознавчо-дослідницьку діяльність.

Предметом його наукових студій вже понад чверть століття є народне житло Закарпаття. Саме наукове дослідження сільських будівель українців Закарпаття ХІХ — поч. ХХ століття і стало темою його дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Проте, науковий інтерес Павла Федаки у царині народної архітектури не вичерпався згаданою роботою. Впродовж 70—80-х років дослідник продовжував наполегливо студіювати народне житло та сільську забудову Закарпаття, розширивши хронологічні межі дослідження, що охоплювали вже ХVІІІ—ХХ століття. У висліді копійкою польової експедиційної роботи автора та вивчення ним широкого спектру архівних джерел та рідкісних опублікованих матеріалів з'явилася друком ґрунтовна народознавча праця П. Федаки "Народне житло українців Закарпаття ХVІІІ—ХХ століть". Монографія розкриває генезу народного житла Закарпаття, подає типи хат та дворів, висвітлює регіональні особливості типів і форм поселень та забудови двору, характер інтер'єру та екстер'єру. П. Федака енциклопедично вичерпно характеризує давні

типи традиційного двору, зокрема замкнутий двір — гражду, акцентує своєрідність народного житла етнографічних груп українського народу — гуцулів та лемків, увиразнює особливості сучасного народного житла та розкриває його етнокультурну тяглість.

Обширний фактологічний матеріал, зібраний автором під час численних етнографічних експедицій, став основою його оригінальних розділів у таких колективних монографіях як "Народна архітектура Українських Карпат ХV—ХХ ст.", "Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження" тощо.

Широкий спектр дослідницької тематики П. Федаки обіймає і проблеми пам'яткознавства та українського музейництва. Його перу належать численні розвідки, що стосуються принципів та науково-методичних засад побудови експозицій музеїв-скансенів. Чимало зробив вчений і в царині історіографії, дослідивши історію Закарпатського краєвого товариства "Просвіта", особливості регіонального краєзнавства, а також життєвий та творчий шлях чільних діячів краю Олександра Духновича, Августина Волошина, Михайла Лучкая, Івана Палькевича та ін. Павло Михайлович сказав також своє вагомe наукове слово щодо історичних коренів символіки, геральдики та прапорництва Карпатської Русі-України.

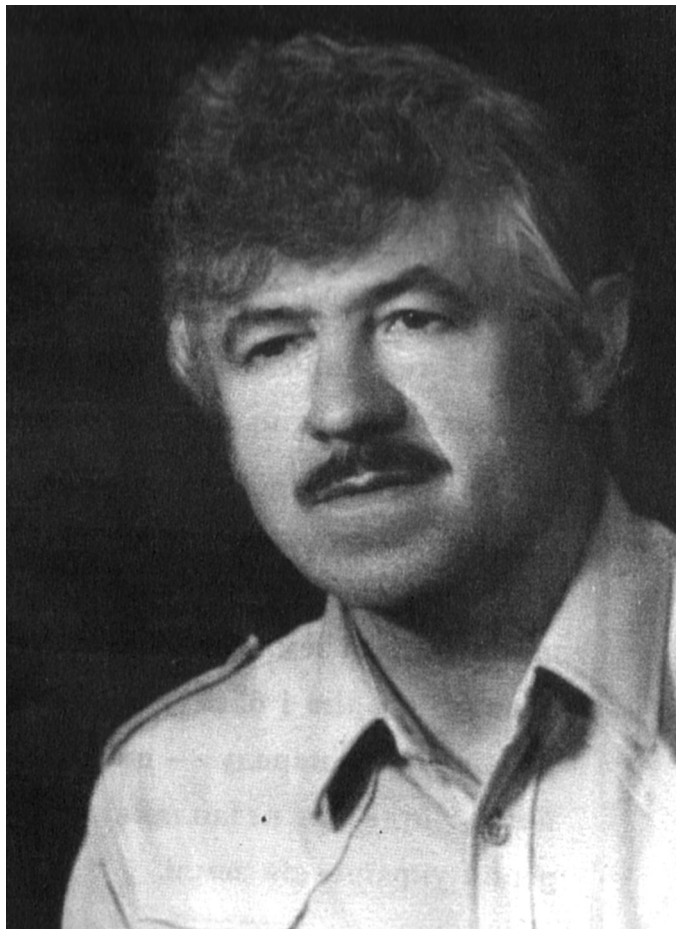
Щедрим є науковий ужинок Павла Михайловича, який обіймає 20 індивідуальних та колективних монографій і брошур з етнографічної тематики, понад 220 наукових і близько 700 науково-популярних та просвітницько-інформаційних статей з культури та історії краю.

Подвижницькою є його праця і у видавничій сфері: дослідник є укладачем і науковим редактором 30 краєзнавчих видань. Його зусиллями як упорядника та наукового редактора випущено 7 книг ініційованого ним видання — наукового збірника Закарпатського краєзнавчого музею, а також щорічних календарів-альманахів "Просвіти". Ці видання активізували наукову громадськість Закарпаття, уможлививши новий рівень осмислення і студіювання культури та історії краю в етногра-

фічному, археологічному, музикознавчому, мовознавчому та природознавчому вимірах. Вони істотно розширюють джерельну базу та тематичний діапазон досліджень різних царин сучасної гуманітарної науки.

Окремо слід зазначити поважний внесок ювіляра у музейну справу краю. Павло Михайлович власноруч провів десятки експедицій, об'їздивши фактично всі села Закарпаття і зібравши величезний матеріал (понад 3 000 пам'яток матеріальної та духовної культури) для музею просто неба. Він брав безпосередню участь у перевезенні до музею та встановленні в експозиції низки архітектурних об'єктів цього осередку, у розробці тематико-експозиційних планів та формуванні інтер'єрів експонованих хат, господарських і технічних споруд. Павлом Михайловичем була запропонована та реально втілена оригінальна концепція збереження пам'яток народної культури, побуту та техніки на місцях — створення локальних архітектурно-етнографічних музейних комплексів у 20 населених пунктах області.

Різнобічною і плідною є громадська робота Павла Федаки. Ювіляр вніс особистий вагомий вклад в утвердження державної незалежності України, будучи провідником та активним учасником українського руху та державного національного відродження кінця 80-х — поч. 90-х років. Він був першим головою Ужгородського міського осередку народного руху України та заступником голови

краєвої організації Народного руху України. Зусиллями вченого вдалося відродити діяльність краєвого товариства "Просвіта", яке він очолює з 1990 року і донині. Саме через цю організацію Павло Михайлович пристрасним словом вченого і громадського діяча боронив і боронить українську мову, стояв і стоїть на сторожі єдності закарпатських українців-русинів з усім українським народом, вміло розвінчуючи спекуляції антиукраїнських сил на проблемі "політичного русинства".

Чимало Павлом Михайловичем було зроблено під час його депутатської діяльності як голови комісії з питань культури і духовності Ужгородської міської ради. Принциповій позиції вченого-патріота місто завдячує увічненню імен Августина Волошина, Михайла Лучкая, Михайла Панькевича, Андрія Бачинського, Михайла Грушевського та інших діячів культури та історії.

Безкомпромісною і активною є позиція вченого і щодо перебігу сучасного життя За-

карпатського краю — він був у передніх лавах борців за демократію в Україні під час "помаранчевої революції".

У вересневу пору свого життя Павло Михайлович входить повен сил і снаги, знань і досвіду, високих мрій і сподівань. Божої Вам благодаті і нових звершень! Нехай з Вашою любов'ю та молитвою, дорогий ювіляре, утверджується наша Україна та українська наука!

З роси Вам та води!